

شماره: .....

تاریخ: .....

پیوست: .....

## دانشگاه علوم پزشکی اصفهان

### کاربرگ ترجمان دانش طرح‌های پژوهشی

عنوان طرح پژوهشی	تدوین برنامه توانمندسازی روانی- اجتماعی خانواده محور در دختران نوجوان با اختلال مصرف مواد، در راستای کاهش رفتارهای پرخطر
کد طرح	3401335
نام و نام خانوادگی مجری طرح	موسی علوی،
نام و نام خانوادگی همکاران طرح	زکيه غلباش، مهناز نوروزی، مسعود مهدویانفر
دانشکده/مرکز تحقیقاتی	دانشکده پرستاری و مامایی

۱. مخاطبان طرح پژوهشی (لطفاً ضمن انتخاب افراد یا گروه‌هایی که بتوانند به طور مستقیم از نتایج طرح استفاده نمایند، به هر کدام از آنها وزن ۱ تا ۵ بدهید)

۵ گیرندگان خدمات سلامت (نوجوانان، خانواده‌ها)

۴ ارائه‌کنندگان خدمات سلامت (روانپرستاران، مددکاران اجتماعی، ماماها، جامعه‌شناسان، معلمان)

۴ مدیران و سیاست‌گزاران نظام سلامت (مدیران سازمان‌های بهداشتی، مدیران آموزش و پرورش، مدیران بهزیستی و سایر سازمان‌های مرتبط با حوزه آسیب‌های اجتماعی)

۳ سرمایه‌گذاران و بخش‌های تولیدی (سرمایه‌گذاران حوزه سلامت)

۴ سایر مخاطبین (سازمان‌های مردم‌نهاد، خیرین)

۲. آیا این خبر می‌تواند از نظر اجتماعی، سیاسی و قوانین سازمان غذا و دارو، تبعاتی داشته‌باشد؟  بله  خیر

\*  نمی‌دانم

۳. استخراج و نگارش پیام پژوهشی

شماره: .....  
تاریخ: .....  
پیوست: .....

## الف. عنوان پیام یا خبر

دختران نوجوان مبتلا به اختلال مصرف مواد، نیازمند توانمندسازی روانی اجتماعی هستند

## ب. مقدمه و اهمیت موضوع

آسیب‌های روانی اجتماعی عده‌ای دختران نوجوان مبتلا به اختلال مصرف مواد را مورد تهدید قرار می‌دهد که زمینه توسعه و گسترش سایر رفتارهای مخاطر آمیز را در این گروه فراهم می‌آورد. در نتیجه برنامه مبتنی بر توانمندسازی در این نوجوانان حائز اهمیت فراوان است.

## ج. یافته‌ها و پیام‌های اصلی پژوهش را به بدون استفاده از واژگان تخصصی و به زبان ساده

### بنویسید:

توجه: طرح ممکن است یک یا بیش از یک پیام داشته باشد. مسؤلیت صحت پیام‌ها بر عهده مجری طرح می‌باشد.

## پیام شماره ۱:

دختران نوجوان مصرف کننده مواد مخدر به عنوان گروه آسیب پذیر در جامعه دارای نیازهای روانی- اجتماعی گسترده و اختصاصی هستند که در توسعه برنامه های کلان در حوزه های مختلف آموزش، بهداشت و رفاه لازم است مورد توجه قرار گیرد.

## پیام شماره ۲:

بسیاری از خط‌مشی‌ها، سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌های مرتبط با دختران نوجوان در حوزه آموزش و بهداشت لازم است مورد بازنگری اساسی قرار گیرد.

## د. پیشنهاد برای کاربرد نتایج

شماره: .....

تاریخ: .....

پیوست: .....

استفاده از نتایج مطالعه حاضر در توسعه برنامه های مرتبط با توانمندسازی روانی- اجتماعی دختران نوجوان در حوزه آموزش و بهداشت.

**د. کدامیک از روش های انتقال پیام را پیشنهاد می کنید؟ (می توانید بیش از یک مورد را انتخاب کنید)**

- تشکیل جلسه با گروه مخاطب، ذی نفعان و استفاده کنندگان بالقوه برای معرفی نتایج پژوهش
- انتشار مقاله در مجلات علمی - پژوهشی داخلی
- انتشار مقاله در مجلات علمی - پژوهشی خارجی
- انتشار نتایج پژوهش در روزنامه ها و مجلات کثیرالانتشار
- انتشار نتایج در خبرنامه ها و بولتن های درون سازمانی
- ارائه در کنفرانس ها و سمینارهای داخلی
- ارائه در کنفرانس ها و سمینارهای خارجی
- ارائه یافته های پژوهش به خبرنگاران و شرکت در مصاحبه ها
- ارسال خلاصه یا گزارش کامل برای گروه های هدف
- قرار دادن خلاصه یا گزارش کامل طرح بر روی وبسایت برای دسترسی استفاده کنندگان بالقوه
- تهیه راهنما، بروشور، کتابچه، و غیره به زبان ساده و متناسب با مخاطبین
- انجام اقدامات لازم برای تجاری سازی نتایج پژوهش (ثبت اختراع، عقد قرارداد با صنعت و غیره)
- سایر موارد (لطفاً نام ببرید)

#### ۴. چکیده طرح تحقیقاتی:

دختران نوجوان به عنوان گروه آسیب پذیر جامعه در معرض تهدیدهای روانی- اجتماعی عدیده‌ای قرار دارند؛ به طوری که امروزه در تمامی جوامع، مصرف مواد در میان نوجوانان به عنوان یک چالش بهداشتی و اجتماعی مطرح است. از یک سو عوارض مصرف مواد و از سوی دیگر مسائل و مشکلات گسترده‌ای که به دنبال مصرف مواد ایجاد می‌شود، می‌تواند تأثیر مخربی بر سلامت فرد، خانواده و جوامع داشته باشد. با توجه به نتایج مطالعات پیشین گرایش به رفتارهای پرخطر مانند خودکشی، رفتار جنسی پرخطر، خشونت و پرخاشگری از پیامدهای مهم مصرف مواد می‌باشد که عدم کنترل و مدیریت این رفتارهای مخرب و آسیب‌رسان در طولانی مدت می‌تواند منجر به از کار افتادگی، معلولیت و مرگ افراد مبتلا گردد. از سوی دیگر رفتارهای پرخطر با عواقب جدی و طولانی مدت مرتبط با سلامت اجتماعی و رفاه عمومی همراه است؛ که طبق مطالعات انجام شده دختران نوجوان با اختلال مصرف مواد آسیب پذیری بیشتری در برابر رفتارهای پرخطر دارند؛ این مسئله به ویژه در مواردی که نوجوانان بیش از یک رفتار پرخطر را انجام می‌دهند، نیازمند اقدامات اساسی است.

با توجه به این امر که رفتارهای پرخطر به عنوان یک پدیده اجتماعی تحت تأثیر عوامل گسترده‌ای قرار دارد، در نتیجه شناسایی عوامل خطر، نیازها و زمینه‌های مرتبط با آن، یک مسئله ضروری و گام اساسی است؛ از آنجایی که خانواده به عنوان یک عامل محوری در شکل‌گیری رفتارهای مربوط با سلامتی در نوجوان نقش عمده‌ای دارد، توجه به نظام خانواده و ویژگی‌های فردی به طور هم‌زمان، انتخاب منطقی در راستای ارتقاء سطح سلامت افراد و خانواده‌ها محسوب می‌شود. خانواده جایی است که معمولاً رفتارهای بهداشتی در آن آموخته می‌شود، توسعه می‌یابد، حفظ می‌شود و تغییر می‌کند؛ در نتیجه تمرکز بر خانواده در راستای توانمندسازی روانی- اجتماعی افراد به عنوان یک امر کلیدی محسوب می‌شود؛ لذا توانمندسازی خانواده محور منجر به بهبود کیفیت زندگی، مسئولیت‌پذیری، تعامل بهتر با ارائه‌دهندگان مراقبت‌های بهداشتی، پاسخ بهتر به درمان، پیشگیری از عوارض، کاهش هزینه‌های درمانی و نگرش مثبت به بیماری خواهد شد؛ در نتیجه بهره‌گیری از

شماره: .....

تاریخ: .....

پیوست: .....

توان خانواده برای توانمندسازی روانی- اجتماعی دختران نوجوان با اختلال مصرف مواد در جهت کاهش رفتارهای پرخطر حائز اهمیت فراوان می‌باشد.

هرچند که در سراسر جهان مطالعات گسترده‌ای در زمینه اختلال مصرف مواد صورت گرفته است، با این حال در داخل کشور به این مسئله با محوریت رفتارهای پرخطر در دختران نوجوانان، پرداخته نشده است؛ بر این اساس در مطالعه حاضر بر اساس پارادایم عمل‌گرایی و با استفاده از روش‌شناسی ترکیبی در مرحله اول با بهره‌گیری از دیدگاه‌های نوجوانان، خانواده‌های آن‌ها و همچنین متخصصین نظام سلامت و با در نظر گرفتن شرایط فرهنگی، اجتماعی جامعه ایران، نیازهای روانی اجتماعی دختران نوجوان در راستای کاهش رفتارهای پرخطر با استفاده از رویکرد کیفی به‌طور عمیق واکاوی و شناسایی شد و در مرحله دوم نیازها اولویت‌بندی و در نهایت برنامه توانمندسازی روانی- اجتماعی خانواده محور در راستای کاهش رفتارهای پرخطر طراحی و تدوین شد.

مطالعه حاضر، یک پژوهش ترکیبی بر اساس پارادایم پراگماتیسم می‌باشد که در مراحل متوالی کیفی و کمی اجرا خواهد شد؛ این مطالعه در دو مرحله انجام می‌شود. در مرحله اول، پژوهشگر با استفاده از یک رویکرد کیفی به شناسایی تجارب و درک دختران نوجوان با اختلال مصرف مواد، خانواده‌ها و ارائه‌دهندگان خدمات از مواجهه با رفتارهای پرخطر و نیز شناسایی نیازهای روانی- اجتماعی دختران نوجوان با اختلال مصرف مواد در راستای کاهش رفتارهای پرخطر از دیدگاه نوجوانان و ارائه‌دهندگان خدمات پرداخت. در مرحله دوم ابتدا با استفاده از مرور متون نیازها و راهکارها شناسایی گردید، سپس با استفاده از روش دلفی نیازهای روانی- اجتماعی در دختران نوجوان با اختلال مصرف مواد در راستای کاهش رفتارهای پرخطر که در مرحله کیفی و

شماره: .....

تاریخ: .....

پیوست: .....

مرور متون شناسایی شده است و همچنین راهکارهای مشخص شده؛ اولویت بندی گردید؛ سپس در پایان این مرحله به طراحی برنامه با توجه به نتایج حاصل از مراحل قبل پرداخته شد.

**کلیدواژه‌ها:** . اختلال مصرف مواد، رفتارهای پرخطر، توانمند سازی، خانواده، نوجوانان

۵. عنوان (ها) و آدرس اینترنتی مقاله (های) مستخرج از طرح:

الف. عنوان مقاله انگلیسی:

**Title:** Prevention and Management of Risky Behaviors in Adolescents, Focusing on Suicide, Substance Use, and Risky Sexual Behaviors through Empowerment Programs: A Narrative Review

[https://journals.lww.com/jnmr/fulltext/2024/29050/prevention\\_and\\_management\\_of\\_risky\\_behaviors\\_in.3.aspx](https://journals.lww.com/jnmr/fulltext/2024/29050/prevention_and_management_of_risky_behaviors_in.3.aspx)

امضاء مجری طرح پژوهشی

